

EDITORIAL

Supremacismes

El diari *El Mundo* publicava el passat 25 de setembre la següent notícia: "*Mazón califica al ministro Albares de "supremacista" por presentar a los valencianos ante la UE como catalanohablantes*". El president se despachava a gust davant l'afició valenciana tot ofes perquè el ministre del govern de **Sánchez** incloïa als valencians en la quota de catalanoparlants. El detonant: una carta d'**Albares** (18-09-2024) a la presidenta del Parlament Europeu, **Roberta Mestola**, per a que s'impulse l'us de les llengües cooficials de l'estat en el dit parlament, en la qual cita el català, l'euskera i el galleg, però oblida el valencià.

¿Com haurem de calificar al president de la **Generalitat**? ¿De cinic, al tractar-nos d'ignorants a tots els valencians?; ¿d'incoherent, al criticar un fet que el seu partit –en el que ell ja militava i ostentà carrec des de 1999 (director general del **IVAJ**)– provocà?; ¿o de supremacista?, perquè tot aço es conseqüència d'haver continuat el **PP** la política del **PSOE** de supeditació de la llengua i cultura valencianes. ¿O potser de les tres coses a l'hora?, quan, per a caramull, el seu partit feu que el conjunt de la ciutadania valenciana es convertira en moneda de canvi per a que el seu cap de files governara en **Espanya**.

Li haurem de fer memòria del "Pacte de Reus" (8-04-1996) que firmà **Zaplana** en **Jordi Pujol** pel que venia la llengua valenciana –que com a cartagenero li importava un no res– i aplanava el camí per a que el seu "jefe" **Aznar** arribara al govern de l'estat. El senyor **Mazón** per aquell temps ja era un zaplanista; al poc seria, com s'ha indicat, nomenat director general del IVAJ, i llavors li faltà el temps, quan prengue possessió del carrec, per a reintroduir el "normalitzat" en l'institució, carregant-se la labor de l'anterior director, **Chimo Lanuza**, que havia valencianisat llingüísticament l'organisme.

Tambe li hem de recordar que l'anterior actuació possibilità el "Pacte del Majestic" (28-04-1996), i Aznar governà en el plau i el recolzament dels supremacistes i imperialistes de **Convergència i Unió**, capitanejats pel "emperador" Pujol –per cert, sobre el que existix un silenci sepulcral a pesar d'estar imputat, ell i la família, per 'blanqueig de capital, frau fiscal, soborn i trafic d'influències' (Europa Press, 16-12-2014)–. Les cessions als convergents foren inaudites, i l'insult als valencians, tan greu com el de 1707, en este cas per "justo derecho de pernada", castigant-nos a formar part del negoci, supeditant la nostra llengua, cultura i identitat a les exigències catalanes.

Tambe deu ser curt de memòria, perquè su-

ponem que no desconeix la lletra de l'**Estatut d'Autonomia**, desconeixement que li atribuïx a Albares. L'Estatut reformat (2006), governant en majoria absoluta el PP i sent president **Francisco Camps**, inclogue i blindà a l'**Acadèmia Valenciana de la Llengua** –Art. 7, punt 8–. (Mai sabrem de quina llengua, perquè tenen un embolic de por; i tot per no dir-los a les coses pel seu nom.) Ad est organisme se li han concedit les màximes potestats en matèria llingüística en les lleis i resolucions que vingueren a posteriori, i li donaren totes les competències per a que es convertira en lo que ha acabat sent: la sucursal del **IEC** en **València**; ademés de costar-nos un pico anual el seu funcionament.

Se li deuria caure la cara de vergonya al dir-li supremacista al ministre d'Assumptes Exteriors, quan realment ell ha contribuït, junt a la seua esquadra 'pepera', a despersonalisar la nostra societat, a farcir-la de catalanismes i a consentir la promoció de personatges que embruten el sentiment patri, com es el cas d'**Estellés**, al que se li està donant un bombo des de l'àrea de cultura de la **Diputació de València**, dirigida per un correligionari del seu partit, inaudit; un "poeta del poble" que es rebelà contra el poble, renegà d'ell i es declarà partidari del genocidi idiomatic i identitari que suponen per als valencians l'idea neoimperialista dels països catalans.

Senyor Mazón, estan be, de tant en tant, braves com la que se manifesta en l'article citat de *El Mundo*, però es molt més que una qüestió de noms; i tinga també present que els problemes no nos venen tots de tramontana: els abusos que nos apleguen des de ponent no son manco greus. Esperem que recorde tot aço i quan visite al president del **Govern** siga capaç d'exigir-li que el valencià estiga present en totes les institucions de l'estat, que li reclame el deute històric que arrossega València –i conseguisca ademés que nos el paguen– i que torne a València en un compromís d'una justa finançació que se faça efectiva i nos traga de la coa en renda per capita de tot l'estat.

A pesar de tots els problemes i dificultats als que nos enfrontem com a poble, no estem disposats a deixar que la negativitat nos domine. Volem recordar que estem davant d'un nou **9 d'Octubre**. Desigem que siga esta una data que remoga els nostres sentiments, que nos obrija uns nous horizons i que el progrés de la nostra terra i dels valencians que l'habitarem vinga donat perquè som capaços de reflexionar i construir un futur millor, des de la nostra actuació particular i també des de l'exigència als nostres polítics de llealtat al poble al que diuen representar.

LA CITA

Quan l'hipocresia comença a ser de molt mala qualitat, es hora de començar a dir la veritat.

Bertolt Brecht

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **SUPREMACISMES**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
• FENT MEMORIA: **EL 9 D'OCTUBRE. LA FESTA EN ELS CENTENARIS**
- 3
• JOCS TRADICIONALS (CIII): **L'ARO**
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
• RESENYA BIBLIOGRAFICA: **BESYAYA GÜELFA**
• FENT MEMORIA: **EL 9 D'OCTUBRE... (Continuació)**
- 4
• PASSATEMPS
• POESIA: **SE QUI SOC**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'actuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

ACTIVITATS CULTURALS OCTUBRE DE 2024

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

INEV (Institut d'Estudis Valencians)
www.inev.org // info@inev.org

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trínquet de Cavallers, 9. 46003 València C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)
C/ Avellanés 26. 46003 València C.
Tel 963 91 69 65 // www.racv.es

2 Oct (dimecres) 12 h. Seu de la RACV.

APERTURA DEL CURS DE LA ESEV (Escola Superior d'Estudis Valencians)

Discurs d'apertura: Dolores Miralles Enrique:
"Luis de Santàngel y la València del futuro".

Entrega de Medalla i Diploma als Acadèmics
Corresponents Ana María Galiano Arlandis,
Ricart Folgado i Bisbal i Salvador Pascual
Silla.

+Info: **RACV**

4 Oct (divendres)

• **TE DEUM**. A les 21:00 h. Real Monasteri
de Sta. Maria d'El Puig. C/ Lo Rat Penat,
1A. El Puig.

• **SOPAR DE SANT DONIS**. A les 22:00 h.
Restaurant *El Huerto de Santa María* d'El
Puig.

+Info: **LRP**

LXXV CURSOS DE LO RAT PENAT

Tots els cursos s'oferixen presencials o a
distància de manera telemàtica, a excep-
ció de la Tertúlia i el Curs d'Interpretació i
Direcció Escènica, que seran només
presencials.

• Cursos de Llengua Valenciana. Nivells:
Bàsic, Elemental, Mig, Superior i Pro-
fessorat. Modalitats: presencial i telemà-
tica. Inici: 14 octubre.

• Curs d'Introducció a la Poesia. Inici
novembre.

• Curs d'Interpretació i direcció escènica.

• Revalencianisació Lingüística. Dirigit a
persones que ja contenen en el títol "Mitjà"
de la "Junta Qualificadora" però desiguen
revalencianisar-se.

• Tertúlia de cultura valenciana - pràctica
del valencià oral. Inici: octubre.

+Info: cursos@loratpenat.org

AULA D'HISTORIA DE LO RAT PENAT

Programa: "València segle XX". Classes
els divendres de 18:30 a 19:30 h. Inici:
octubre. +Info: secretaria@loratpenat.org

ESCOLA DE DANSES MARIA TERESA OLLER

• Curs d'iniciació a les danses valencia-
nes: Els dimecres de 19 a 20:30 h. Del
23 d'octubre al 28 de maig de 2025.
+Info: danses@loratpenat.org

Matricula oberta

+Info: **LRP**

(Continúa en la pàgina següent)

FENT MEMORIA

El 9 d'Octubre. La festa en els centenaris

J.M.M.

La celebració de la conquesta de Valèn-
cia —ciutat i regne— ha quedat vinculada i
identificada en una jornada, el **9
d'Octubre**, festa de la pàtria valenciana,
la festa de tots els valencians i valencia-
nes del Senia al Segura. En eixa data de
1238 entrava triomfalment **Jaume I** en
Balansiya, cap de la taifa musulmana.
La València cristiana es convertia en el
cap i casal del nou regne, entitat que se
conformaria en els avanços de les tropes
reals cap al sur, fixant-se el límit en un
primer moment en la línia **Biar-Bussot**,
i ampliant-se més tard per pactes i acorts,
fins a quedar definitivament definides les
fronteres del nou ent polític, el **Regne de
València**, després dels
tractats de **Torrella**
(1304) i **Elig** (1305), ya
en temps de Jaume II.

Sera al complir-se els
cent anys de la conquesta de la ciutat de Valèn-
cia quan el Consell del
cap i casal organisa
unes festes per a com-
memorar la gesta. Coin-
cidi, atenent a diferents
estudis històrics, que les
dècades precedents
—les primeres del segle
XIV— havien estat mar-
cades per caresties,
males collites, sobrepo-
blació en relació a l'àrea cultivada i inclús
epidèmies; d'ahi el caràcter eminentment
religiós que se li conferí, com una espe-
cie d'acció de gràcies —si se pot parlar en
estos termes—, preguntant per a que
s'acabaren tots els mals que atormenta-
ven ad aquella societat. D'esta manera,
baix estos paràmetres, s'organisaria la
primera celebració centenària, una pro-
cesso general en el dia de sant **Donis**
que aniria des de la catedral al monasteri
de sant Vicent Martir i que recordava la
data en que Jaume I guanyà per a la
cristiandat el Regne de València.

En el temps, la consolidació d'una per-
sonalitat valenciana, d'una societat con-
formada per generacions naixcudes en el
Regne de València, que es sentien natu-
rals d'esta nació, que tenien unes lleis
privatives, els **Furs**, una moneda comu-
na, una cultura i una llengua pròpies,
afiançaran el sentiment de pertinença i
en açò també tota una sèrie de manifes-
tacions i celebracions col·lectives, entre
elles la **Festa de Sant Donis** el dia 9
d'octubre.

Des d'aquella primera celebració cen-
tenària es té constància, al menys, que en
els successius centenaris s'organisaren
festes extraordinàries per a celebrar i fer
memòria dels fets relatius al 9 d'Octubre;
actes en els quals, a banda de la vertent
religiosa, anava guanyant pes la part cívica
i lúdica. La festa s'acompanyava de vol-

teigs de campanes, de focs artificials,
alimares, representacions teatrals, con-
cursos..., de tot lo qual es conserven
notícies disperses i es té el coneixement
de que l'efemerides era anunciada en
una crida o prego uns dies abans.

Per a la celebració del tercer centenari
(1538) es pot recórrer al **Libre
d'Antiquitats** de la Seu de València,
edició de **Joaquim Martí Mestre** (1994), a
on, en el registre 107, se descriu la festa
del centenar de Sant Donis (pp. 149-
151).

Haurem d'arribar a les commemoracions
del IV i del V centenari per a tindre
una informació detallada de la celebració

gràcies a dos memòries:

**El siglo quarto de la
conquista de Valencia**,
de la qual es autor el
notari municipal **Marc
Antoni Ortí**, obra que
fou impresa per Batiste
Marçal en València l'any
1640; i **Fiestas cente-
narias con que la in-
signe, noble, leal y
coronada ciudad de
Valencia celebró el 9
de octubre de 1738. La
quinta centuria de su
cristiana conquista**, de
la que es autor **José
Vicente Ortí Mayor**,

també notari i net de l'anterior, obra que
imprimí Antonio Bordazar l'any 1740. Son
dos relats exhaustius sobre estes cele-
bracions. Els dos s'inicien en els perti-
nents permisos i autorisacions per a la
seua edició, seguits de diferents poemes
fins arribar a la part descriptiva, repro-
duint el prego que donava pas als actes
festius, els quals es desenvolupaven en
varies jornades. Relaten la celebració del
dia de Sant Donis, la Senyera del Rat
Penat com a element central de la festi-
vat i el protocol per al seu trasllat des de
la Casa de la Ciutat a la seu, escoltada
per la **Companyia del Centenar de la
Ploma**. En el primer cas, en època dels
Austries, la commemoració tingue un pes
més civil, en el segon, en època dels
Borbons, perduts els Furs, es celebrà en
un caràcter més religiós.

No trobarem, al menys no nos consta,
una publicació similar fins a 1940, obra
del cronista de la capital valenciana, **Sal-
vador Carreres Zacarés**, que escriu
**Fiestas celebradas en conmemoración
del Séptimo Centenario de la Conquis-
ta de Valencia por el rey don Jaime I
de Aragón** (editada en 1941), una efem-
erides que no es celebrà en 1938, quan
corresponia, per motius obvis marcats
pel conflicte civil, i que es festejà en 1939
baix la tutela de les autoritats franquistes.

Continúa en la pàgina 3.

L'aro

Es un joc propi de chics. Els aros se construien en qualsevol material, a ser possible metàlic. Servia per a millorar l'equilibri. Se marcava previamente el lloc a on s'havia d'arribar i se començava a fer-lo rodar ajudant-se d'un pal, d'una vareta... Algun participant se fabricava un gancho per a evitar que se tombara l'aro, pero mai s'havia de tocar en les mans.

Algun menut tenia tanta habilitat que recorria tot el carrer sobrepassant la distancia marcada.

Era un joc molt popular que, per desgracia, ha anat desapareixent.

IGNACI, FILL DE L'ARTISTE,
D'IGNACI PINAZO, 1892

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Grao i Silvestre, Lucas

Besyaya Güelfa

L'Oronella - Foment de les Lletres Valencianes, 2024

(305 pàgines)

“A cada pas un colp i una ensenyança. Convertir la caiguda en espenta és l'única opció; soc de Terol”. Aixina escomença l'última novela de **Lucas Grao i Silvestre**, que fon, en 2023, la guanyadora del **XXII Premi Federic Feases** de Novela en Llengua Valenciana que organisa l'Entitat Cultural **El Piló de Burjassot** i que ya està disponible en les principals llibreries valencianes i en la web de l'editorial **L'Oronella**.

Una novela ambientada en la vila de **Jorcas**, en la deshabitada província de **Terol**, i emmarcada en l'incomparable **Parque Cultural del Chopo Cabecero del Alto Alfambra**. Este ya prolífic novelista valencià, aveïnat en Jorcas, d'a on és originària la seua família paterna, tracta en este relat de trencar els silencis de la despoblació, posant en valor la vida rural i reclamant una nova existència més humana, ya que és un càntic d'homenage a les arrels, a les històries familiars i les tradicions en risc d'extinció.

La seua protagonista, una neorrural de mijana edat, farta de deambular a contrarrellonge en una societat d'insaciable voracitat, retorna al poble en que naixqué a retrobar-se en la vella casa familiar, a on anirà desentranant oblidats secrets que celosament guardaren els seus antepassats. Pel mig, una controvertida obra literària i un misteriós personage seran claus per a dessifrar uns interrogants que la faran dubtar entre lo impossible i lo real. Arrogància terolana, altaneria rural, orgull feminista i ecologia decreixentista, són alguns dels ingredients sabudament adobats en tocs de poesia popular.

“No digues que fon pobina
la viuda que més t'enamora.
No digues Alicate d'amor,
que Allepuz millor te cuidà.
No siga que en Aguilar,
se te puguen enfadar”.

“Digues puix, Alicate amant,
si dòna pogueres elegir,
si família pogueres crear,
zen quín lloc de la riera
treballaries la terra?”

Si *Besyaya Güelfa* és novela valenciana ambientada en Terol, és també narració terolana d'influències valencianes, puix el seu autor és producte d'abdós territoris encadenats històricament i és, a la fi, eixa certa personal, la que este novelista aporta a l'imaginari d'un agrest paisatge, al que es sent unit per l'invisible cordó umbilical que el lliga a l'àrida terra.

Adela Aragón Feced

OCTUBRE DE 2024

(Ve de la pagina anterior)

9 D'OCTUBRE

DIA NACIONAL VALENCIÀ

A les 12 h. en la plaça de l'Ajuntament de
Valencia C.

BAIXADA DE LA REAL SENYERA

I

PROCESSO CIVICA

EL VALENCIANISME EN LA PROCESSO DE 2023

CURSOS DE LLENGUA VALENCIANA
DEL INEV

16 Oct (dimecres). Començament dels cursos.

Graus Elemental i Mig

Modalitat a distancia/en línia. Tutories presencials per a resoldre dubtes i practica oral.

Matricula oberta fins al 15 de novembre.

+Info: **INEV**

FENT MEMORIA

El 9 d'Octubre...

Ve de la pagina 2

Tenim noticia del protocol que se seguia per part de la municipalitat, ademés de per les descripcions de les cròniques citades, pel **Llibre del Ceremonial** (1696) –descriu i comenta en el **Rogle** 205–, en la corresponent baixada de la Senyera, organització de la processó civica en la participació de tots els carrers municipals, arribada a la Seu per a assistir als oficis religiosos i escoltar el no manco famos sermo de la conquesta, –una predicació anual sobre l'incorporació a la cristiandat, del que cap destacar el que pronuncià **Gaspar Blay Albuixech** en 1666, el qual fon publicat–, i un llibre conjunt d'actes que coneixem en detall per les memòries citades; actes entre els quals s'han de mencionar les primeres processons, que partint de la Seu arribaven fins al **Monasteri de Sant Vicent Martir**, passant per l'iglesia de **Sant Jordi**, patro del **Centenar de la Ploma**, la milícia ciutadana que, entre unes altres finalitats, tenia la principal d'acompanyar i escoltar a la Real Senyera, i que gojava d'un protagonisme destacat en la processó.

La festa a lo llarc d'estes centúries ha anat variant, depenent de modes i dels governs de tanda, fins arribar a l'actualitat, pero es manté la part essencial d'aquell ceremonial i protocol, del que seguix sent protagonista la Real Senyera, símbol que representa al **Regne de Valencia**.

PASSATEMPS

M.S.S.

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Persona curta d'enteniment. Vanitos, presumit, presuntuos.
2. Natiu d'un antic poble indi precolombi que habitava en Mexic.
3. Reflexio en veu alta, accio de parlar a soles o en si mateix. Soliloqui. Obra dramatica en la qual nomes parla un personatge.
4. Maquina que s'utilisa per a netejar o consolidar la tela teixida, per mig de martells que la colpegen.
5. Foraster, estrany, estranger.
6. Titul nobiliari inferior al de comte.
7. Molta calor, basca. Boira fina produida per la calor.
8. Epoca de la lactancia. Proces d'elaboracio dels vins.
9. Adorn, ornamentacio.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS:

1. Posar o revestir de bova les cadires.
2. Imaginar, somiar despert, deixar lliure la fantasia.

	1.		2.					
1.								I
2.		I						
3.								L
4.			A					
5.						N		
6.						C		
7.			L					
8.						C		
9.						N		

POESIA

Se qui soc

De nou estic aci
de llunt vingut
a l'alba del meu goig.
De nou torne el meu poble,
que em dona la paraula
per tant de temps guardada
en l'arca del meu cor.
De nou torne a ser yo,
no mes ya un foraster
en terra forastera.
Res ara em costa
parlar, i respirar,
i riure, i ser chiquet
de nou, en gent que es meua.
Yo se qui son els meus,

sense filologies,
ni tituls, ni cursets,
ni normes de paper
que no saben de vida.
Ho sap la meua sanc,
mon anima i mon cos,
que em donen la resposta.
Perque yo soc d'aci,
naixcut en esta terra,
pastat en els seus llims.
I tinc l'olor
del timo i del romer
de ma montanya,
de la flor del gesmil,
de la brosta aclarida

dels nostres tarongers.
He trobat ma infantea
i els anys de joventut,
despres d'un llarc cami
per les sendes del mon.
Ara ya se qui soc.
I, si gent forastera,
que no tenen arrels,
o han begut d'atres fonts,
o han venut per cinc sous
sa primogenitura,
em parlen d'atres veus
que sonen a desfeta
i a noves sumissions,
apretare els dos punys
i girare l'esquena
en senyal de rebuig.
Perqué ya se qui soc
i quin es el meu nom
i quina ma senyera.

Joan Costa Català (1994)

De la uep de l'Associació
d'Escriptors en Llengua Valenciana

Solucio:

Verticals: 1. EMBOVAR 2. FANTASIAR
1. FATU 2. ASTECA 3. MONOLEC 4. BATÀ 5. FORANEU 6. VESCOMTE 7. CALINA 8. CRIANÇA 9. ORNAT

I RECORDA...La nostra primera paraula es **embovar**. La **bova** es una planta que creix en zones d'aigua, te les fulles molt llargues i erectes i s'utilisen per a formar culs de cadires, cistelles, estores, etc. Està **embovat** allo que està revestit de bova. L'accio i efecte d'embovar es un **embovament**. Eix. *La bova de les cadires està desgastada per l'us que han tingut.*

La nostra segona paraula es **fantasiar**. La **fantasia** es la facultat que tenen les persones per a imaginar coses que no estan presents o que no existixen. Qui fantasia es un **fantasiador**. Allo que està creat en l'imaginacio està **fantasiat**. L'accio i efecte de fantasiar es un **fantasieig**. **Fantasios** es la persona que te molta imaginacio i se deixa dur per ella; tambe, creat per la fantasia o propi d'ella. De forma fantasiosa es **fantasiosament**. Eix. *Es molt fantasios i a vegades pareix que no distinx entre la fantasia i la realitat.*

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de col·laborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any. I si tens

voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en

Caixa Popular, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els exemplars editats fins ara estan en: **www.rogleconstantillombart.com**